

Incoerența procedurală a sistemului românesc de planificare: Laser Valley / The procedural incoherence of the Romanian planning system: Laser Valley

Corina-Teodora Chirilă (1)

(1) doctorand, Școala Doctorală de Urbanism, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, România

Abstract. Over the years, many urban plans have not shaped the built environment as intended, because they lacked appropriate planning instruments. At the same time, however, municipalities have made do with their own projects and investments. Nonetheless, planners, by their very nature, should be the ones responsible to see that projects are compatible with one another and fit a long-range development perspective. Unfortunately, this is rarely the case. This paper highlights a situation in which planning practices seem to fail when trying to solve complex governance problems and to produce viable spatial management procedures through effective planning instruments. A case in point is the Municipality of Măgurele, a few kilometres south of Bucharest. Building upon a year-long project aimed on depicting the catalysts and inhibitors that impact upon the ELI-NP project developed within the Municipality of Măgurele, this paper depicts the challenges currently facing Romanian planning practices.

Key words: planning instability, planning evaluation, general urban plans, Laser Valley, planning instruments

1. Introducere

1.1. Contextul actual

Privite dintr-o perspectivă operativă, există sisteme de planificare care funcționează normal și sisteme de planificare care funcționează în regim de avarie. Sistemele care funcționează normal sunt, de obicei, sisteme care lucrează cu seturi de proceduri clare. Mai exact, orice procedură eficientă implică o problemă clar definită și o soluție a ei, măcar parțială, împărțită într-un număr minim de pași. În esență, orice procedură de planificare nu este nimic altceva decât un algoritm cu patru faze determinante: înțelegerea problemei, construcția soluției, implementarea soluției și evaluarea soluției.¹

În principiu, cu cât sunt mai bine proiectați algoritmi, cu atât crește eficiența sistemului de planificare. Privit dintr-o asemenea perspectivă, sistemul românesc de planificare spațială² nu funcționează bine. Soluțiile propuse sunt adesea nefezabile, iar transpunerea în realitate a prevederilor conținute în planuri, indiferent de tipul și de scara lor teritorială, devine tot mai greu de realizat. În esență, o mare parte din exercițiile românești de planificare sunt nereușite, producând frustrare atât în rândul proiectanților și al planificatorilor, cât și în

---

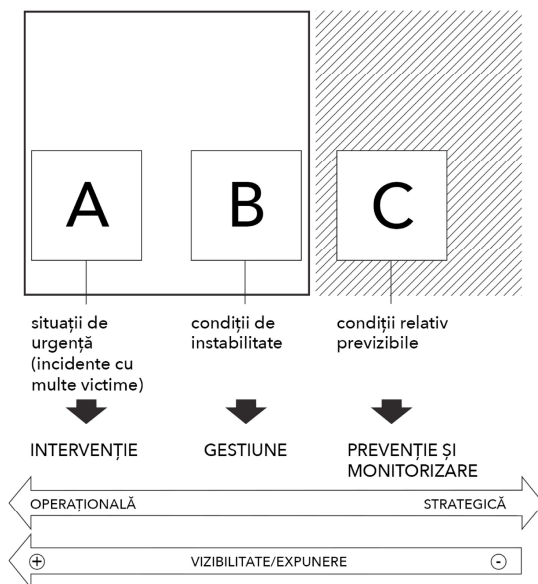
¹ Pólya 1957/1990: XXXVif.

² Noțiunea de „planificare spațială” este una generică și neutră, care desemnează metodele folosite preponderent de sectorul public pentru a influența distribuția viitoare a activităților în teritoriu (EC 1997: 24). El nu se suprapune așadar complet peste niciuna din denumirile folosite curent în Statele Membre. A fost păstrat însă neschimbat în contextul românesc, pentru a avea la îndemână un termen umbrelă pentru urbanism, pentru amenajarea teritoriului și pentru alte politici publice care au relevanță pentru problematica planificării.

rândul beneficiarilor și al publicului larg. Mai mult, începe să devină evidentă lipsa soluțiilor operaționale din planurile de urbanism și de amenajarea teritoriului, precum și supunerea din ce în ce mai mare a profesioniștilor în fața beneficiarilor.

1.2. Instabilitatea sistemului românesc de planificare

Concret, situația în care se regăsește sistemul actual de planificare românesc este una de instabilitate³. Pentru a înțelege mai clar ce presupune această stare de instabilitate, am conceput trei regimuri în care se pot desfășura, în general, practicile de planificare (Fig. 1):

Fig. 1 Regimuri de desfășurare a practicilor de planificare

Cele trei regimuri au următoarele caracteristici:

A. În situații de urgență, unde este vorba de incidente cu multe victime, planificarea se rezumă la pregătirea și la desfășurarea intervenției. Aici vorbim despre tradiția militară de pregătire logistică a operațiunilor, care este pragmatică și relativ independentă de teorie. În esență, este vorba de o tradiție de proiectare și de standardizare, cu predispoziție spre

³ Conform definiției, prin stare de instabilitate se înțelege orice sistem care își modifică starea de echilibru sau orice sistem care are tendința de a se transforma rapid într-o altă stare

modulare, spre creșterea eficacității metodelor de evaluare a dezastrelor⁴ precum și spre cooperarea civilă și militară⁵;

B. În condiții de instabilitate, planificarea este orientată preponderent spre gestiune, spre control și spre evaluare;

C. În condiții de funcționare relativ previzibilă, planificarea se rezumă la monitorizare și la prevenție.

În funcție de caz, practicile de planificare își schimbă caracterul, trecând de la o planificare operațională, în cazul situațiilor de urgență, la una strategică, în regimul normal de funcționare. Concomitent cu această schimbare de caracter, se produce însă și o pierdere destul de însemnată de vizibilitate. Astfel, dacă în situații de urgență, exercițiile de planificare operațională sunt atent monitorizate și evaluate, într-un regim de funcționare normală, planificarea strategică trece de cele mai multe ori neobservată în ochii publicului.

Pentru scopurile textului de față, starea de instabilitate îndeplinește trei condiții care generează complexitatea subiectului ales: 1. orice măsură/acțiune de planificare trebuie să fie ușor de operaționalizat și de gestionat; 2. caracterul măsurii/acțiunii de planificare trebuie să fie și strategic, în așa fel încât să poată fi anticipate direcții viitoare de dezvoltare și 3. orice exercițiu de planificare este caracterizat de o vizibilitate cel puțin moderată în ochii publicului, ceea ce înseamnă că el trebuie să cuprindă o suită de pași ușor de monitorizat și de evaluat.

1.3. Cei trei factori ai instabilității

Pentru o mai simplă înțelegere a contextului actual al planificării, am identificat trei factori care contribuie la starea de instabilitate menționată mai sus.

Primul palier este cel al guvernării, caracterizat de incoerență politică și legislativă.

Planurile sunt componentele cheie în planificare, iar scopul și utilizarea lor variază în funcție de context și de nevoi. Pentru a putea gestiona o diversitate atât de mare de tipuri de planuri este necesar un fundament legislativ clar, care să lase cât mai puțin loc interpretărilor. Contrar acestei nevoi, legislația românească în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului este tot mai complexă și mai puțin transparentă. În același timp, constelația de actori implicați în procesul de planificare a crescut, însă contrar așteptărilor, este tot mai greu de alocat responsabilități în așa fel încât să existe coordonare pe verticală și pe orizontală în implementarea unui plan. În România asistăm în ultimii ani la o situație fără precedent, în care suprapunerile legislative, articolele vagi și disputele politice generează o stare de tensiune și o fugă de responsabilitate. O asemenea stare de instabilitate afectează iremediabil domeniul, atât prin calitatea planurilor cât și prin gradul de implicare al resurselor, fie ele materiale, umane sau financiare.

⁴ Kiwus 1990, Major 1993 și Robare 2000

⁵ Barge *et al.* 2003

Din perspectiva resurselor, vorbim de o slabă pregătire a personalului în domeniu și de o slabă acoperire a necesarului de profesioniști în aparatele administrative de specialitate. Peste această problemă se suprapune lipsa bazelor de date ale municipalităților, o resursă materială critică în dezvoltarea unui oraș. Resursele financiare sunt și ele limitate, motiv pentru care rezolvarea problemelor amintite mai devreme devine extrem de dificilă. Un studiu realizat de Banca Mondială arată necesarul de investiții la nivel național în domeniile critice, precum infrastructuri portuare, cadastru, locuințe sociale, centre istorice etc. și incapacitatea de a acoperi financiar acest necesar la nivel național.

Tot în această categorie intră și lipsa studiilor dedicate evaluării practicilor de planificare. Se discută din în ce mai mult despre contextul actual și despre faptul că teoria planificării se află într-o stare de criză, deoarece fractura între teorie și practică a dus la o scădere a credibilității ambelor ramuri, iar puținele încercări de teoretizare a planificării spațiale au fost cel mai adesea ignorate chiar de către planificatori. Mai mult, lipsa de încredere în domeniu a generat evitarea succesivă a reglementărilor din planurile de urbanism de către municipalități, scăderea atractivității școlilor de planificare și formarea unor idei preconcepute de tipul „planificatorii sunt de vină pentru tot”⁶.

Sector prioritar	Investiții necesare (mil. euro)	Fonduri UE alocate 2014-2023	Alocare Bugetară nivel național/ județean/ local	Împrumuturi	PPP	Deficit financiar (mil. euro)
Infrastructuri portuare	3.381	619	486	-	-	2.276
Hub-uri de transport multimodale	316	70	55	-	-	191
Ape și ape reziduale	23.804	3.014	2.880	1.200	-	16.710
Cadastru	1.300	313	600	-	-	387
Zone industriale defazectate	8.500	338	35	-	-	8.127
Consolidări împotriva riscului seismic	180	-	-	-	-	180
Locuințe sociale	4.500	25	-	-	-	4.475
Centre istorice	1.125	-	-	-	-	1.125
Infrastructură socială în zone rurale (educație, sport, sănătate)	3.705	522	788	-	-	2.395

Tabelul. 1 Investiții necesare la nivel național⁷

Un al treilea factor care generează dezechilibru în sistemul actual de planificare este lipsa eticii în profesia de planificare. Atât evoluția și rolul teoriei planificării în domeniul urbanismului și al amenajării teritoriului, cât și rolul planificatorului în domeniu sunt subiectul unor dezbateri active în ultimii ani, care au rămas însă neconstructive. Fundamentele teoretice ale planificării sunt încă excesiv de eclecticice, profund divizate și confuze, și prin urmare prea puțin folosite de practicienilor și studenților în domeniu.⁸ Mai mult, lipsa mecanismelor de evaluare a planurilor a produs confuzie atunci când se vorbește despre calitatea și despre eficiența lor. Cum se poate determina dacă un plan este bun sau nu? De multe ori, răspunsul planificatorilor este periculos de similar cu răspunsul legat de calitatea unei opere de artă „Nu cunosc prea multe despre artă [plan], dar știu cu siguranță

⁶ Yiftachel 1998

⁷ Prelucrare după Banca Mondială, prezentare în cadrul Romania-Japan Quality Infrastructure Seminar, 11 Iulie, 2018; **Quality Infrastructure Investments for Sustainable Urban Development.**

⁸ Yiftachel 1998

ceea ce îmi place". Practic, planificatorii diferențiază de cele mai multe ori planurile de înaltă calitate de cele de slabă calitate, dar nu pot defini concret care sunt elementele cheie în conturarea unui plan de calitate.⁹

Cu toate acestea, planul este instrumentul principal cu care orice planificator influențează creșterea și dezvoltarea.¹⁰ Tocmai din aceste două motive, supunerea din ce în ce mai mare a profesioniștilor în fața beneficiarilor devine un subiect extrem de sensibil. Tendința de a renunța la critica planurilor și de a se orienta de cele mai multe ori spre recomandări, a generat un val de profesioniști versați în retorică, care reușesc să construiască perorații politice și a căror atitudine este adesea duplicitară.¹¹

Prin urmare, pentru a asigura supraviețuirea disciplinei și a profesiei, bazele sale teoretice trebuie revizuite, în așa fel încât să descrie și să asigure într-o măsură mai mare răspunsul la următoarele întrebări:

- Ce înseamnă, de fapt, planificarea?
- Ce înseamnă o planificare de bună calitate?¹²
- Ce înseamnă un oraș bine planificat?

Concret, orice exercițiu de planificare, fie el academic sau practic, ar trebui să explice și să descrie procedurile folosite în planificare, să ofere o bază reală de cunoștințe pentru practicieni și să stârnească interesul studenților, astfel încât să stimuleze cercetarea reală.¹³

2. Metode

Așa cum aminteam mai devreme, studiile dedicate modului de funcționare a practicilor de planificare lipsesc. Pentru a simplifica discuția, o problema este relevantă pentru planificare doar atunci când sunt îndeplinite următoarele trei condiții:¹⁴

- Se cunosc relațiile valabile între elementele sau componentele bunăstării și elementele fizice ale mediului;
- Există elemente endogene relevante care pot fi folosite la dirijarea ordinii teritoriale;
- Problema propusă nu este rezolvabilă în mod adecvat prin intervenția directă într-un domeniu clar delimitat.

Dacă privim modul de funcționare a sistemelor de planificare detaliat în secțiunea 1.2, unul din studiile de caz relevante este cel al orașului Măgurele, care îndeplinește în același timp și toate cele trei condiții amintite mai sus.

⁹ Baer 1997

¹⁰ Baer 1997 și Talen 1996

¹¹ Baer 1997

¹² Talen 1997

¹³ Yiftachel 1998

¹⁴ Maurer 1973: 28.

2.1. Strategia de cercetare

Strategia de cercetare se bazează pe un proiect derulat pe parcursul unui an de zile, care a avut ca scop descrierea catalizatorilor și inhibitorilor care au impact asupra proiectului ELI-NP dezvoltat în cadrul orașului Măgurele.

Prima parte a proiectului a implicat colectarea de date necesare analizelor de la nivel național, regional și local: numărul navetiștilor, personalul implicat în cercetare și dezvoltare, date privind regimul de proprietate al terenurilor, date privind infrastructura edilitară și date aferente documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului. Cea de a doua parte a proiectului a presupus gândirea unui concept de planificare pentru zona proiectului *Laser Valley*, proces care ulterior a determinat și alegerea subiectului de față.

Până în prezent, nu am identificat vreun studiu care să sintetizeze inhibitorii și catalizatorii unui proiect de asemenea anvergură, pe care ulterior să îi situeze într-un context mai amplu al practicii de planificare din România. Mai mult decât atât, studiul evidențiază o stare pronunțată de dezechilibru general în domeniul planificării, care necesită o analiză dedicată, ce poate face subiectul unor studii viitoare.

3. Rezultate

3.1. Dimensiunea teritorială

Localitatea Măgurele are un profil teritorial interesant, fiind poziționată în partea de sud a orașului București, ceea ce îi asigură acces la forță de muncă calificată. Cu toate acestea, potențialul zonei este încă latent dintr-o varietate de motive care necesită o atenție specială din perspectiva planificării.

Unul din factorii cei mai importanți îl constituie transportul public deficitar, care împiedică eficientizarea fluxurilor de navetiști. Un al doilea factor este structura terenului, care este foarte fragmentat, cu un parcellar agricol, ce necesită operațiuni complexe de planificare, precum operațiuni de reparcelare, în așa fel încât structura terenurilor să poată susține investiții imobiliare la scară mai mare. Un al treilea factor este slaba dezvoltare a serviciilor publice și a sistemului de rețele tehnico-edilitare, care acoperă doar anumite zone ale localității.

Analiza fondului finciar indică o situație îngrijorătoare în privința posibilelor rezerve de teren care pot susține dezvoltări viitoare. Indiferent de oportunitățile de investiții, acestea vor necesita cel mai probabil o suită de instrumente specializate de planificare și de proiectare. Aceste măsuri s-ar putea dovedi costisitoare și greu de gestionat în contextul actual. Efortul complex de reparcelare reprezintă o problemă sensibilă, date fiind atât puținele exemple de succes în acest sens, cât și posibilele achiziții speculative de teren din zonă.

Totodată, analiza bilanțului teritorial din Planul Urbanistic General din anul 2014 al localității, indică o suprafață aferentă domeniului public cu o treime mai mică decât cea privată.¹⁵ Mai mult, o parte din suprafața aferentă domeniului public se află în curs de retrocedare, ceea ce presupune o suprafață reală a domeniului public mult mai mică. Practic, rezervele funciare sunt nesigure.¹⁶

3.2 Dimensiunea normativă

Ca și în alte cazuri, una din problemele acute de la nivel normativ este întârzierea implementării prevederilor conținute în documentațiile de urbanism, în cele de amenajarea teritoriului și în cele de programare financiară. În cazul orașului Măgurele, prevederile din Master Planul General de Transport (MPGT) și din Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) pentru Regiunea București – Ilfov întâmpină întârzieri semnificative. De asemenea, integrarea pe verticală a documentațiilor pare să lipsească. Un exemplu clar în acest sens este gradul scăzut de integrare a sistemului de transport public propus prin PMUD, cu o posibilă rețea metropolitană care să deservească întreaga zonă din vecinătatea orașului București.

La nivel local, există o incompatibilitate între reglementările existente și capacitatea municipalității de a gestiona ordinea în teritoriu. Aceste disparități ar putea obliga municipalitatea să adopte o abordare reactivă față de dezvoltările viitoare, în loc să își însușească o abordare proactivă în pregătirea lor. Diferența dintre cele două abordări conduce la ineficiența în asigurarea serviciilor publice și la costuri mai mari alocate pentru asigurarea infrastructurii critice în zonele dezvoltate necontrolat.

Dat fiind gradul mare de fragmentare a teritoriului, menționat la punctul anterior, sunt necesare o serie de planuri urbanistice zonale (PUZ) speciale, inițiate de municipalitate, care riscă să se blocheze din cauza achizițiilor speculative de teren.

3.3 Dimensiunea financiară

Analiza bugetelor operaționale pentru perioada de implementare 2014-2023 situează municipalitatea pe o poziție nu tocmai privilegiată. Pentru a asigura o bună funcționare a zonei odată cu instalarea laserului ELI-NP, majoritatea investițiilor în zonă vor fi realizate, el mai probabil, de la niveluri superioare, de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Cercetării și Inovării. O a doua sursă de fonduri va fi reprezentată de fondurile UE, care acoperă, pentru perioada 2014-2023, o valoare de aproximativ 189 milioane EUR, dedicați întregii regiuni București – Ilfov. În mod evident, gradul de absorbție al acestor fonduri va depinde direct de cât de activ se vor depune cereri către UE.¹⁷

Practic, bugetul Primăriei Măgurele permite doar investiții urbane foarte limitate. Într-o astfel de situație, va trebui luat în calcul gradul de eficiență al investițiilor, în așa fel încât prin intervenții minime să se poată obține efecte maxime.

¹⁵ 1.053,62 ha domeniu public și 3.350,24 ha proprietate privată

¹⁶ Aprahamian 2018: 64

¹⁷ Aprahamian 2018: 84

3.4 Un concept de planificare pentru zona proiectului și șansele de implementare

Pornind de la observațiile de mai sus, elaborarea conceptului de planificare inițiativa *Laser Valley* s-a dovedit un proces laborios, tocmai pentru că a ținut cont de o varietate de priorități și viziuni la scări teritoriale diferite. Concret, un concept de planificare pentru un astfel de proiect ar putea fi viabil prin combinarea părților strategice cu cele de reglementare, într-o soluție dedicată.

Soluția propusă în cazul proiectului a inclus propunerea de demarare a unui Plan de Amenajare a Teritoriului Zonal Interjudețean (PATZ-IJ), care ar putea oferi un cadru de dezvoltare strategică și o schemă de administrare pentru zona pilot *Laser Valley*. Acest tip de plan ar putea oferi soluții generale de amenajarea teritoriului, printre care și problemele de conectivitate. Totodată, ar reduce sarcina financiară exercitată asupra municipiilor afectate, având în vedere că un astfel de plan poate fi inițiat de Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE). Ulterior, același Minister ar putea finanța revizia planurilor urbanistice generale ale localităților afectate, dat fiind faptul că o mare parte din acestea sunt expirate.¹⁸

4. Concluzii

Cu toate acestea, nu conceptul în sine s-a dovedit a fi problema, ci dificultatea a-l implementa în contextul actual al planificării în România. Cauzele sunt de două tipuri: unele procedurale și unele de substanță. Cele procedurale sunt, de cele mai multe ori, cele mai vizibile, fiind sesizate atât de specialiști, cât și, din ce în ce mai mult, și de publicul larg. În situația de față, trei probleme procedurale majore sunt următoarele:

- O suită incoerentă de PUG-uri, cu prevederi și cu reglementări contradictorii;
- O serie de PUG-uri care nu au asociate mecanisme de evaluare;
- O serie de PUG-uri care presupun investiții mult mai însemnate decât capacitatea de susținere financiară a municipalităților, rezultată din execuțiile bugetare pe ultimii ani.

Problemele de substanță sunt însă mai profunde și mult mai puțin studiate. Concret, în condiții normale, pentru ca un plan de urbanism să fie considerat bun, el ar trebui să îndeplinească două criterii: să aibă o motivație clară și să poată fi operațional. Referitor la motivație, orice plan bun ar trebui să dea răspuns la următoarele patru întrebări:¹⁹

- Care sunt obiectivele planului și cum sunt ele ponderate?
- Care sunt motivele pentru care un plan ar fi folositor în situația dată?
- De ce este planul de față mai bun decât altele?
- Pentru câtă vreme este valabil planul?

¹⁸ Aprahamian 2018: 87

¹⁹ Maurer 1973: 20f.

Cât despre operativitatea sa, el ar trebui să dea răspuns la patru întrebări suplimentare:²⁰

- Conține planul de față obiective operative, care să devină rezultate palpabile, prin intermediul programelor cuprinse în plan?
- Sunt clar fixate fazele intermediare ale planului prin rezultate vizibile?
- Se poate asigura ușor monitorizarea implementării planului, precum și transferul de informații?
- S-a făcut dovada posibilității realizării planului?

Simplificând puțin discuția, planurile ar trebui să fie instrumente cu care se poate lucra și nu produse de consum. Astfel, dacă un plan nu este adecvat, atunci el ar trebui eliminat,²¹ deoarece scopul oricărui exercițiu de planificare ar trebui să fie, în esență, următorul: construcția unui rezultat articulat, proiectat sub forma unui sistem integrat de decizii.

Plecând de la analiza proiectului *Laser Valley*, concluziile acestui studiu indică faptul că majoritatea planurilor de urbanism elaborate în prezent nu oferă vreun răspuns coerent celor opt întrebări de mai sus. Mai mult, ele nici nu au atașate instrumente specifice, care să le transforme în planuri operaționale.

Rămân astfel o serie de întrebări deschise, ce vor constitui un punct de plecare în cercetările viitoare:

- Cum poate crește eficiența unor planuri de urbanism, astfel încât într-un context de instabilitate să poată fi obținute efecte maxime cu eforturi minime?
- Se poate formula un set dedicat de instrumente, asociate unui anumit tip de plan de urbanism sau de amenajarea teritoriului, menit să îi crească eficiența?
- Cum se poate realiza evaluarea unui plan și monitorizarea acestuia în contextul planificării din România?

5. Bibliografie

- Aprahamian, A. (2018), *Romania Laser Valley – Development Scenarios*, World Bank Group, București, România.
- Baer, W. C. (1997), „*General Plan Evaluation Criteria: An Approach to Making Better Plans*”, *Journal of American Planning Association*, **63** (3), 329-344.
- Barge, H. Jr., Davis, M. S., Schwendt, J. T. Jr. (2003), *Field Level Information Collaboration During Complex Humanitarian Emergencies and Peace Operations*, dizertație Master. United States Navy, Naval Postgraduate School, Monterey (CA), SUA. Text disponibil la adresa: [http://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/1031/03Jun_Barge.pdf?sequence=1&isAllo wed=4 \[27.10.2018\].](http://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/1031/03Jun_Barge.pdf?sequence=1&isAllo wed=4 [27.10.2018].)
- European Commission (EC) (1997), **The EU Compendium of Spatial Planning Systems and Policies**. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Text disponibil la adresa: [http://bookshop.europa.eu/en/the-eu-compedium-of-spatial-planning-systems-and-policies-pbCX0397870/ \[27.10.2018\].](http://bookshop.europa.eu/en/the-eu-compedium-of-spatial-planning-systems-and-policies-pbCX0397870/ [27.10.2018].)
- Kiwus, C. H. (1990), *Contingency Construction Planning in the U.S. Armed Services, Including the Extent of Modular Construction. A special Research Problem*, dizertație Master, Georgia Institute of Technology, School of Civil Engineering, Atlanta (GA), SUA. Text disponibil la adresa:

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Mastop și Faludi 1997

- <http://calhoun.nps.edu/handle/10945/28069> [27.10.2018].
- Major, D. J. (1993), *Disaster Preparedness Planning and Facility Contingency Operations for Public Works*, dizertație Master, University of Florida, Gainesville (FL), SUA. Text disponibil la adresa: <http://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/24151/disasterprepared00majo.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [27.10.2018].
- Mastop, H. și Faludi, A. (1997), „Evaluation of strategic plans: the performance principle”, *Environment and Planning B: Planning and Design*, **24** (1), 815-832.
- Maurer, J. (1973), *Grundzüge einer Methodik der Raumplanung I* [Principiile unei metodici de planificare teritorială I], Institut für Orts-, Regional- und Landesplanung [Institutul pentru Planificare Locală, Regională și Națională], Zürich, Elveția.
- Pólya, G. (1957/1990), *How to Solve It. A New Aspect of Mathematical Method*, Penguin, Londra, Regatul Unit.
- Robare, W. M. (2000), *Guidance for Army Contingency Contracting Officers in Preparations for Military Operations Other Than War*, dizertație Master, United States Navy, Naval Postgraduate School, Monterey (CA), SUA. Text disponibil la adresa: https://www.openaire.eu/search/publication?articleId=od_____2778::4230b73953612b5a01240bca49d7c5 [27.10.2018].
- Talen, E. (1996), „Do Plans Get Implemented? A Review of Evaluation in Planning”, *Journal of Planning Literature*, **10** (3), 248-259.
- Talen, E. (1997), „Success, failure, and conformance: an alternative approach to planning evaluation”, *Environment and Planning B: Planning and Design*, **24** (4), 573-587.
- Yiftachel, O. (1989), „Towards a new typology of urban planning theories”, *Environment and Planning B: Planning and Design*, **16** (1), 23-39.

Primit: 24 noiembrie 2018 • Acceptat: 9 decembrie 2018

Articol distribuit sub licență „Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND)”

